

Een brief over de vrije wil

Eberfeld, 23 oktober 1861

Geliefde broeder!

Ik had een belangrijke zaak in uw brief over het hoofd gezien. De leer van de vrije wil is helemaal in overeenstemming met de arrogantie van de natuurlijke mens die zijn volkomen verlorenheid ontkent. Alle mensen die nooit een diepe overtuiging van zonde gehad hebben en allen voor wie deze overtuiging een gevolg is van grove uiterlijke zonden, geloven min of meer in een vrije wil. Dit is bijvoorbeeld de leer van de methodisten en de leer van alle filosofen; zij verandert de belangrijkste hoofdlijnen en principes van het Christendom en stuurt die helemaal in de war.

Omdat Christus gekomen is om het verlorene te redden, blijft er voor de vrije wil geen plaats meer over. Dit mag echter niet betekenen dat God de mensen zou verhinderen om Christus aan te nemen. Integendeel. Hij stelt alle mogelijke middelen in het werk om de mens tot Christus te brengen. Maar zelfs als God van al deze middelen gebruik maakt en alles aanwendt wat op één of andere manier invloed kan uitoefenen op het hart van de mens, dan dient dit toch tot niets anders dan hiertoe: het brengt aan het licht dat de mens van dit alles niets wil weten, dat zijn hart zo verdorven is en zijn wil zo overduidelijk in tegenstelling met de wil van God, dat niets hem bewegen kan de Heer aan te nemen en afstand te doen van de zonde.

Als men met de vrije wil bedoelt dat niemand de mens dwingt om de Heer te verwerpen, heeft men gelijk. Maar als men daarmee wil aanduiden dat de mens in zichzelf het vermogen zou bezitten om te kiezen tussen het goede en het kwade, vergist men zich mateloos. Nee, een mens die onder de heerschappij van de zonde ligt en moedwillig een slaaf van de zonde is, kan vanuit zichzelf onmogelijk deze toestand verlaten en het goede najagen, 'omdat wat het vlees bedenkt, vijandschap is tegen God, want het onderwerpt zich aan de wet van God niet, want het kán dat ook niet. En zij die in het vlees zijn, kunnen God niet behagen' (Rom. 8:7,8).

Hiermee raken wij de kern van de vraag. Wordt de oude mens veranderd, onderwezen en geheiligd? Of ontvangen wij, om gered te worden, een nieuwe natuur? De Schrift leert ons het laatste. De mens wil het eerste door te denken dat hij door Christus weer in zijn positie als kind van God hersteld wordt. Maar dat is geen verlossing. De methodisten leren dergelijke dingen. Zeker, er zijn onder hen ware gelovigen; en die worden, ondanks hun leer, door God ertoe gebracht om te voelen dat zij buiten Christus verloren zijn en verlost moeten worden. Toch zijn ook zij door hun neiging om de leden van hun partij te vermeerderen, een mengeling van liefde en van de natuurlijke gedachten van het hart, als ook door hun vertrouwen op eigen kracht en door hun angst voor de vrije genade erg met hun eigen leer ingenomen en ontkennen de totale verdorvenheid van de mens.

Wat mij betreft zie ik in de Schrift én herken ik in mezelf de totale val van de mens. Ik zie dat het kruis het einde van alle middelen is waarvan God gebruik maakte om het hart van de mens te winnen. En dat bewijst dat het menselijke hart voor God gesloten is. God heeft al Zijn middelen volledig gebruikt; en de mens heeft laten zien dat hij onverbeterlijk slecht is.

Het kruis van Christus veroordeelt de mens – de zonde in het vlees. Omdat deze veroordeling evenwel zo plaatsgevonden heeft dat een Ander haar onverdiend op Zich genomen heeft, biedt zij de verlossing aan, aan allen die geloven. Voor ons, gelovigen, ligt de rechtspraak, het oordeel, het loon van de zonde, achter ons; het leven door de opstanding is het gevolg ervan. Wij zijn ten opzichte van de zonde gestorven, maar levend voor God in Christus Jezus, onze Heer.

Als men deze waarheid met betrekking tot de oude mens niet vasthoudt, verliest het woord verlossing zijn kracht. Als men aan een veredeling of verbetering van de oude natuur of alleen aan een praktische bevrijding uit een slechte morele toestand denkt, dan is dat geen verlossing door het volbrachte werk van een Ander. Het Christendom leert de dood van de oude mens en diens rechtvaardige veroordeling, en daarna de door Christus teweeggebrachte verlossing, als ook een nieuw leven, het eeuwige leven, dat in de Persoon van de Heer Jezus uit de hemel neergekomen is en dat aan ons, als Christus door het Woord woning in ons maakt, meegedeeld wordt.

De Pelagianen¹ beweren dat de mens ongedwongen kan kiezen en dat, als dat gebeurd is, de oude mens verbeterd wordt door de zaak waarbij hij zich aangesloten heeft. Maar in dit geval zou de eerste stap zonder de genade plaatsvinden; en het is die eerste stap waar alles vanaf hangt.

Ik geloof dat wij ons aan het Woord moeten houden. Toch wil ik er nog de bewering aan toe voegen dat de leer van de vrije wil, vanuit een filosofisch en moreel oogpunt bezien, een valse en dwaze theorie is. Vrije wil is een toestand van zonde. De mens moet geen vrije wil hebben en geen keus willen doen. Hij moet gehoorzamen en zich in de vrede van God verblijden. Het moet zijn vreugde zijn om in afhankelijkheid van God te leven. Het is een zondige toestand als hij, gescheiden van het goede, moet kiezen. En al helemaal: als hij het goede moet kiezen, dan bewijst dat dat hij het niet bezit. Hij bevindt zich, zolang hij nog geen beslissing genomen heeft, buiten datgene wat op zichzelf goed is. Toch is het een feit dat de mens geneigd is het kwade te volgen. Wat een wreedheid om de mens die zich al naar het kwaad gekeerd heeft, godsdienstige en morele plichten voor te schrijven!

Filosofisch gesproken zou hij onverschillig moeten zijn, omdat hij immers nog niet gekozen heeft! Maar wat zal hem dan ooit tot een keuze brengen, zolang hij onverschillig is? Een

¹ Volgelingen van Pelagius, monnik en theologische schrijver uit de 4^e/5^e eeuw; hij hield vast aan de essentiële vrijheid van de menselijke natuur, die voor iedereen de beslissing voor het goede mogelijk zou maken. De mens zou in eigen kracht het heil kunnen verkrijgen, als de genade hem daarbij zou ondersteunen.

schepsel moet een beweegreden hebben, een motief; en die heeft de mens niet als hij onverschillig is. Is hij echter niet onverschillig, dan heeft hij al gekozen.

In het paradijs was de mens vrij; en hij was toen aan het genieten van dat wat goed was. En hoe gebruikte hij zijn wil? Hij overtrad het gebod van God en werd een zondaar. Hem aan zijn vrije wil over te laten, nadat hij besloten had kwaad te doen, zou wreed zijn. Zodra hij zijn afhankelijkheid van God verloor, werd hij een knecht, een slaaf van de zonde. De mens heeft inderdaad een wil en begeerten, en die leiden hem alleen maar naar alles wat kwaad is. Aan het goede beleeft hij geen genoeg. God heeft hem op alle mogelijke manieren op de proef gesteld en aan hem de keus gelaten. Maar dat deed God in geen geval omdat de mens kiezen kan, maar om zijn geweten van het feit te overtuigen dat hij in geen enkel geval genoeg beleeft aan het goede of aan God. De mensen kennen noch zichzelf, noch God.

De Heer komt, geliefde broeder; de tijd voor deze wereld vliegt voorbij. Wat een zegen! Moge God ons wakend vinden en als mensen die alleen aan Hem denken, aan Wie God denkt: aan de Heer Jezus, onze waardevolle Heiland. Groet de broeders en zusters.